HEMMELIG

(SL)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

og landbrukskomiteen

tirsdag den 4. april kl. 17.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Kåre Willoch.

Til stede var fra utenriks- og konstitusjonskomiteen: Kjell Magne Bondevik, Ingeborg Botnen, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Theo Koritzinsky, Harald U. Lied, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Jan P. Syse, Kåre Willoch, Liv Aasen, Kjell Magne Fredheim, Brit Jørgensen, Thor Knudsen, Oddrunn Pettersen, Borghild Røyseland, Asbjørn Sjøthun, Harald Synnes, Sigurd Verdal, Inger Pedersen (for Gunn Vigdis Olsen-Hagen), Kåre Øvregard (for Arve Berg), Ernst Wroldsen (for Reiulf Steen), Anders Talleraas (for Jo Benkow), Leiv Blakset (for Johan J. Jakobsen).

Fra landbrukskomiteen: Arne Alsåker Spilde, Ingrid Nylund, Lars Storhaug, Sigurd Holemark.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gro Harlem Brundtland, handelsminister Jan Balstad og landbruksminister Gunhild Øyangen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Asbjørn Eikeland, underdirektør Per Arne Johansen og prosjektleder Harald Neple.
Fra Landbruksdepartementet: Landbruksdirektør Almar Sagelvmo.

Videre var til stede komiteens delegasjonssekretær, Jon Bech.

Dagsorden.

1. GATT-panelet om Norges kvantitative restriksjoner på import av frukt.

2. Eventuelt.

(SL) KOMITEENS LEDER: Som man vil ha hørt, er landbrukskomiteens medlemmer invitert til å være til stede. Jeg går ut fra at alle ser det med stor tilfredshet.

Til behandling har vi den dagsorden som er sendt ut 29. mars og supplerende skriv fra undertegnede i dag om at vi skal behandle flere sider av GATT-spørsmålet.

Er det noen bemerkninger til innkallelsen og dagsordenen? - Det er det ikke.

Sak nr. 1.

GATT-panelet om Norges kvantitative restriksjoner på import av frukt.

KOMITEENS LEDER: Før jeg gir ordet til handelsministeren, vil jeg nevne at vi har fått et skriv fra handelsministeren og landbruksministeren som orientering til den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite om panelsaken USA - Norge om importrestriksjoner for epler og pærer. Det er også sendt til medlemmene av landbrukskomiteen. Jeg går ut fra at alle er i besittelse av det.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Jeg vil først si noen ord om GATT-forhandlingene, som gjenopptar sin midtveisgjennomgang fra Ministermøtet i Montreal i morgen i Geneve. Deretter vil jeg utdype den skriftlige redegjørelse dere har fått om utfallet av panelsaken om epler og pærer.

Som dere vil huske fra min tidligere redegjørelse for komiteen 17. februar i år, lyktes man å nå frem til resultater på 11 av i alt 15 forhandlingsområder som Uruguay-runden omfatter. På de fire områdene jordbruk, immateriell eiendomsrett, tekstiler og beskyttelsestiltak lyktes det imidlertid ikke å nå frem til enighet. Det ble derfor besluttet at GATTs generaldirektør skulle foreta omfattende konsultasjoner med partene på disse områdene med sikte på å komme til enighet på et gjenopptatt forhandlingsmøte i begynnelsen av april.

Generaldirektør Dunkel har ført meget intensive konsultasjoner med hovedaktørene i forhandlingene. Jeg fikk også anledning til sammen med statsråd Øyangen

(SL) å ha en samtale med generaldirektøren i Oslo 13. mars i år. Dunkel presenterte under samtalene en skisse til løsning av forhandlingene på jordbruk. Vi benyttet også anledningen til å understreke de særlige behov vi måtte ivareta under forhandlingene for å bevare et levedyktig jordbruk i Norge. Dunkel la vekt på å understreke at dersom man oppnådde et resultat på jordbruk i april, ville dette også måtte berøre norsk jordbruk.

På basis av sine konsultasjoner la generaldirektør Dunkel like før påske frem forhandlingstekster på hvert av de fire utestående områdene. Tekstene representerer et lavere ambisjonsnivå og er vesentlig mer realistisk enn de forhandlingsdokumenter som lå til grunn for forhandlinger i Montreal like før jul i fjor. Dunkel har således gjort et betydelig og konstruktivt stykke arbeid. Det skal imidlertid ikke underslås at forhandlingene likevel vil bli meget vanskelige. Det er særlig de store hovedaktørene USA, EF, Japan og sentrale utviklingsland som vil ha de største problemene. For Norges vedkommende inneholder Dunkels forslag på jordbruk enkeltelementer som vil skape problemer dersom vi ikke makter å få gehør for våre synspunkter. Jeg skal komme nærmere inn på dette. På de øvrige områdene synes Dunkels forslag derimot ikke å skape problemer for Norge.

Jordbruksforslaget er relativt detaljert og omfatter to hovedelementer:

1) Kortsiktige tiltak som skal gjelde frem til slutten av Runden i 1990

2) En langsiktig målsetting uten nærmere spesifisert tidsramme.

De kortsiktige tiltakene bygger på en fastfrysing av importvernet og støtten til jordbruket. Det forutsettes at partene inngår i en politisk forpliktelse om ikke å redusere markedsadgangen, ikke øke bevilgningene til eksportstøtte, ikke redusere produksjonsregulerende tiltak samt ikke øke myndighetsfastsatte priser til produsentene. Etterlevelse av disse tiltakene skal underlegges rapporteringsplikt. Det gjøres generelt unntak for utviklingslandene og for andre land i spesielle tilfeller. Jeg kan tilføye at det er en forutsetning at tiltakene skal tas innenfor rammen av eksisterende lovgivning.

Norge vil uten særlige problemer kunne implementere de første tre tiltakene, mens en fastfrysing av produsentpriser uten muligheten for kostnadsregulering eller inflasjonsjustering, vil skape problemer i forhold til jordbruksavtalen. Vi regner imidlertid med å kunne henvise til eksisterende lovgivning, da vi nå er

(SL) midt inne i en toårig avtale med jordbruksorganisasjonene. Det vil i forbindelse med justeringer av jordbruksprisene også kunne henvises til intensjonene i lønnsloven. Det synes også klart at så vel USA som Japan og de fleste europeiske land vil kreve fleksibilitet med hensyn til iverksettelse av et frysvedtak. Man kan således regne med at frysvedtaket vil få ulik implementering i de enkelte medlemsland. Det gjelder særlig dersom Cairnsgruppens krav om reduksjon skulle få gjennomslag. Det sier seg imidlertid selv at dersom det ikke lykkes å nå frem til formuleringer som gjør det mulig å føre reelle forhandlinger med jordbruksorganisasjonene om prisfastsettelse, vil Norge måtte ta de nødvendige reservasjoner gjennom en stemmeforklaring, og saken må forelegges Stortinget. Jeg håper imidlertid at vi skal oppnå tilstrekkelig fleksibilitet på dette punkt slik at det ikke skal bli nødvendig å gå til det skritt å reservere seg i forhold til resultatet.

Når det gjelder den langsiktige målsetting, taler det om "betydelige, gradvis og holdbar reduksjon av støtte og beskyttelse av jordbruket". Det foreslås iverksettelse av reformprogram som skal omfatte alle jordbruksprodukter og alle direkte og indirekte subsidier og importhinder som påvirker handel. Jeg vil understreke at det her dreier seg om en målsetting som det skal forhandles videre om. Det åpnes opp for fleksibilitet med hensyn til valg av fremgangsmåte og virkemidler. Det skal likeledes være anledning til å ta hensyn til ikke-økonomiske faktorer som for Norges vedkommende i første rekke omfatter matvaresikkerhet og regionalpolitiske tiltak i tilpasningen til de langsiktige mål. Det er forståelig at formuleringen i Dunkels forslag til langsiktig målsetting kan fremstå som radikal i forhold til dagens jordbrukspolitikk. Jeg regner imidlertid med at våre forhandlere i samarbeid med andre land med tilsvarende problemer som Norge vil være i stand til å bidra til enighet om formuleringer som vil gjøre det mulig for oss å føre en nasjonal jordbrukspolitikk innenfor rammer det vil være bred enighet om her i landet. Jeg vil imidlertid ikke unnlate å si at et resultat i Geneve i denne saken vil kunne påvirke retningen i vår jordbrukspolitikk og utviklingen i bruk av virkemidler.

Når det gjelder Dunkels forslag på de øvrige områdene, vil jeg bare gjenta at vi her ikke regner med å ha problemer. Jeg vil her begrense meg til å si et par ord om immateriell eiendomsrett, siden det har vært en del debatt om dette her hjemme. Dunkels forslag legger opp til et svært forsiktig ambisjonsnivå, og hovedproblemstillingen vil fortsatt være om vi i det hele tatt skal forhandle et arrangement med en forankring av normer for beskyttelse av slike rettigheter og håndhevelse av disse i GATT. Partene står fortsatt

(SL) langt fra hverandre, og dette område synes nå sammen med jordbruk å bli det vanskeligste under forhandlingene denne gang. Alt tyder på at forhandlingene vil forbli på et generelt nivå, og at spørsmål vedrørende begrensningen i patentbarhet f.eks. relatert til visse sider av bioteknologiske oppfinnelser ikke vil bli aktuelt før eventuelt på et langt senere tidspunkt. Det er Regjeringens syn at vi fortsatt bør arbeide for å oppnå et effektivt handelsrelatert regelverk for beskyttelse av immaterielle rettigheter i GATT, men det er vårt syn at også utviklingslandenes interesser må ivaretas.

La meg avslutningsvis få føye til at for Norge som et lite land med stor avhengighet av internasjonal handel, er det viktig at Uruguay-runden lykkes i å nå frem til internasjonal konsensus om hovedmålene for Uruguay-runden: reduksjon av handelshindre, et styrket regelverk og et utvidet virkeområde for GATT. Regjeringen vil arbeide for dette innenfor rammen av St.meld. nr. 63 for 1986-87, Innst. S. nr. 253 for 1987-88 og St.meld. nr. 4 for 1987-88, som jeg har vært inne på tidligere.

Jeg går over til å si noen ord om epler og pærer med det samme.

Jeg redegjorde i notat av 28. mars for utfallet av GATT-panelets behandling av den såkalte "eplekrigen" mellom USA og Norge. Det er egentlig ikke mye å tilføye her. Norge fikk dessverre ikke gjennomslag for sine synspunkter. Jeg har sammen med landbruksministeren orientert formennene i Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukarlag om utfallet. Årsaken til denne orienteringen var at vi ønsket å videreføre det gode samarbeid vi har hatt med organisasjonene under hele panelsaken. Regjeringen anser det viktig at vi også ved behandlingen av panelutfallet opprettholder nær kontakt.

Regjeringen er nå i ferd med å vurdere hvordan vi skal forholde oss til resultatet. Det er foreløpig ikke truffet noen beslutninger, men følgende alternativ foreligger:

1) Norge kan velge å søke å blokkere konsensus ved GATT-rådets behandling av panelrapporten. Første gang rådet får dette til behandling er sannsynligvis 10. mai. Dette synes å være en lite aktuell fremgangsmåte tatt i betraktning den vekt Norge tradisjonelt har lagt på etterlevelse av multilaterale regler.

2) Norge kan ved rådets behandling argumentere mot panelets konklusjoner og søke støtte hos andre land for dette syn, men i siste instans (etter at saken

(SL) har vært på dagsorden et par møter) akseptere rapporten. Ved en slik aksept måtte det presiseres at implementering, dvs. omlegging av importvernet for epler og pærer, vil måtte ta tid, bl.a. vil det bli nødvendig å forelegge spørsmålet for Stortinget.

3) Norge kan akseptere rapporten ved første rådsbehandling. Også her vil det måtte tas forbehold om implementering.

4) Minnelig løsning med USA.

Som kjent skal rapporten holdes fortrolig til 14. april etter avtale mellom partene som i denne periode har anledning til å komme frem til en minnelig ordning. I så fall vil rapporten bli trukket tilbake. Inntil rapporten er godkjent av GATT-rådet har den ingen formell status. Etter å ha konferert med organisasjonene har jeg bedt ambassaden i Washington ta uformell kontakt med amerikanske myndigheter for å søke å bringe på det rene USAs minimumskrav for en slik løsning. Jeg har understreket at henvendelsen ikke må få form av en anmodning om forhandlinger. Det vil imidlertid være en fordel å ha disse opplysningene før vi tar endelig standpunkt til den videre behandling av spørsmålet.

Organisasjonene på sin side har antydet at de kunne tenke seg en bredt sammensatt arbeidsgruppe med et bredt mandat for å vurdere hvilke konsekvenser tapet vil få, og hvordan Norges interesser best mulig kan ivaretas ved en implementering av utfallet. De berørte departementer har vært inne på det samme, og vi vil ta sikte på å nedsette en slik gruppe før behandlingen av rapporten i GATTs råd.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker for redegjørelsen. Første taler er Buttedahl. Komiteens valgte sekretær gjør oppmerksom på at det kanskje kunne være hensiktsmessig å ta en sak ad gangen, og at vi drøfter "eplekrigen" først. Nå bad Buttedahl om ordet i den andre saken, men du er sikkert interessert i eplene også?

JOHAN BUTTEDAHL: Det stemmer. - Det er alvorlige saker vi diskuterer, selv om jeg nok har hatt en følelse av at man fra Regjeringens side og andre politiske miljøer nærmest har bagatellisert dette som vi kaller "eplekrigen". Jeg har imidlertid med interesse registrert i den senere tid at flere og flere innser at dette er en betydelig sak for norsk jordbruk. Jeg har også registrert og mener å vite at det fra Regjeringens side og av utøvende embetsmenn

(SL) på de forskjellige plan er gjort en best mulig jobb for å ivareta norske interesser.

Jeg må få lov til nok en gang å understreke den bekymring som gjør seg gjeldende overfor USA, som så hårdnakket har stått på overfor Norge i GATT og til de grader neglisjert nødvendigheten for Norge av å ha et betydelig importvern. Jeg skal heller ikke bruke av dyrebar tid - jeg vet den er kort - til å polemisere mot dette, men jeg vil ha sagt det.

Nå har altså handelsministeren antydet de alternativer som foreligger. Jeg vil på det mest innstendige be om at Regjeringen forsøker å få til en utvidelse av den frist som er satt, slik at landbruksorganisasjonene og det politiske miljø får den nødvendige tid på seg til å behandle dette spørsmålet. I dette ligger det altså en erkjennelse av at vi nå, etter at jussen er tapt, er inne i en mer direkte politisk situasjon, ikke direkte innenrikspolitisk, men en utenrikshandelspolitisk situasjon. Jeg forstod handelsministeren slik at han hadde forståelse for at det var nødvendig å få en større romslighet i tid, og at han allerede har hatt kontakt med USA om slike spørsmål. Nedsettelse av en arbeidsgruppe kan være positivt og synes å være nødvendig.

Konklusjonen fra min side ut fra disse korte betraktninger er en anmodning om å arbeide for utsettelse av fristen. Jeg ber også om forståelse fra de øvrige partier i Stortinget for at vi må bruke litt tid, bruke de muligheter vi har, til en felles, samlet og sterk holdning i dette spørsmål.

(GSR)

THEO KORITZINSKY: Det er tre viktige norske interesser knyttet til importvernet for epler og pærer. Det er matvareberedskapen, distriktspolitiske hensyn og forbrukervernhensyn. Det siste også knyttet til bruk av sprøytemidler og kjemikalier. På den annen side har vi hensynet til respekt for multilaterale ordninger.

Jeg er enig med handelsministeren i at det "å blokkere konsensus" i GATT er en lite heldig strategi fra norsk side. Jeg er enig med Buttedahl i at det er viktig å prøve å oppnå mest mulig nasjonal konsensus både på organisasjonsplan og innen det partipolitiske miljø.

Jeg har et spørsmål til handelsministeren som går på alternativ B, det alternativ som han sa, går ut på at Norge kan prøve å argumentere mot konklusjonene i GATT-panelets vurderinger. Jeg vil spørre handelsministeren om hvilke argumentasjonsrekker man der ser, og om hvor realistiske slike argumenter er overfor andre GATT-medlemmer.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Det er ikke nødvendig i denne forsamling å si noe særlig om viktigheten av å kunne opprettholde en nasjonal landbrukspolitikk, for det tror jeg det er ganske bred enighet om. Det er vel heller ikke nødvendig å si så mye om de mulige uheldige konsekvenser som denne saken kan utløse for norsk landbrukspolitikk. Det tror jeg også det vil være ganske bred enighet om.

Jeg er for min del ikke særlig i tvil om at resultatet av saken kan utløse et angrep på store deler av vårt importvern, med ganske drastiske konsekvenser for norsk landbrukspolitikk og dermed for distrikts- og bosettingspolitikken. Det er heller ikke nødvendig for oss her å bruke noe tid på å polemisere mot panelets konklusjoner og premisser, for det er selvsagt bare spilt tid for oss nå i dette forum.

Så spørsmålet er: Hvordan håndterer vi dette videre framover med minst mulig skadevirkninger for norske interesser? Det framgår av det notatet vi har fått, at vi inntil den 14. april har mulighet for å søke å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning med USA. I likhet med Buttedahl er jeg enig i at vi har altfor kort frist - 10 dager - til å greie å behandle dette på en så skikkelig måte i Norge og deretter i drøftinger med USA at det kan gi et for oss tilfredsstillende resultat. Jeg er derfor enig i Buttedahls konklusjon, at Norge må arbeide for å få forlenget denne fristen. Jeg synes ikke det er urimelig saken tatt i betraktning, og at det her i denne sammenheng er en supermakt som står overfor lille Norge.

(GSR) Jeg er også enig med dem som har sagt at det å få noe bedre tid vil kunne øke mulighetene for nasjonal enighet både politisk og med de berørte nærings-organisasjonene - det er ikke sikkert en vil kunne oppnå det, men jeg tror at dess grundigere man får jobbet med saken, og dess mer tid en har på det, jo større blir mulighetene for det. Jeg kan i hvert fall ikke være med på å dele ansvaret hvis Norge raskt skulle slå inn på en løsning i forhold til USA, hvis en velger den muligheten å drøfte det med USA, i form av større ettergivelse. Det må i så fall være Regjeringens ansvar.

Min konklusjon er derfor den samme som Buttedahls Jeg vil gjerne høre Regjeringens reaksjon på en slik mulighet.

JAN P. SYSE: Det er åpenbart viktig at vi opptrer korrekt i denne saken, og at vi følger spillereglene. Men det er like klart at vi må utnytte spillereglene så langt det lar seg gjøre i egen interesse. Jeg går ut fra at Balstad kan fortelle hvilken praksis, hvilken presedens, det måtte ha vært i GATT ved tidligere anledninger når det gjelder spørsmålet om utvidelser av frister, slik at man finner ut hvilke muligheter man har på det punkt.

Av de fire alternativer som ble nevnt, er det 2 og 4 som vel er de aktuelle. Dette punkt 2 var å argumentere mot konklusjonen, men det var også en meget viktig tilføyelse - "søke støtte hos andre"; det var den formuleringen som ble brukt, og det er i tilfelle et arbeid som jeg går ut fra enten er startet eller vil bli ventilert - det må være ganske viktig.

Så er det punkt 4, finne en "minnelig løsning med USA." Det forstår jeg at man også er i gang med å under-søke, og jeg synes det er korrekt at man har startet med det.

Jeg kunne være interessert i å vite litt om det rent formelle når GATT til syvende og sist fastslår faste regler. Det er altså ikke til hinder for å nå frem til minnelige løsninger, eller betyr et slikt arbeid med en minnelig løsning at USA i tilfelle trekker sine krav? Det var de som reiste saken. Jeg synes det er viktig for å vurdere hvilken fremgangsmåte som er korrekt, at også vi kjenner til hvordan disse spillereglene er. Hvis det er slik at USA trekker saken tilbake, så mener jeg i for-hold til de andre alternativ som ble listet opp her, at en eventuell minnelig løsning synes å være den fremgangsmåte som kan gi oss de beste resultater. Men det er bare en antagelse som ikke har særlig stor verdi, hvis de faktiske forhold er annerledes. Jeg synes imidlertid det kan være interessant å få rede på denne formelle behandlingen, for jeg har følelsen av at man må utnytte både formalitetene og realitetene.

(GSR) STATSRÅD JAN BALSTAD: Får jeg kanskje starte med å si et par ord om akkurat det formelle.

Hvis Norge og USA blir enige her, så faller denne rapporten bort. Den er ikke-papir helt til den 14. april. Da blir den offentliggjort og sendt til alle GATT-medlemmene. Det betyr naturligvis at premissene også er borte. Og hvis vi skulle gå inn på en slik løsning, vil jeg under enhver omstendighet tro at det er det som kanskje er det viktigste for oss og norske løsninger.

Nå skal jeg ikke foregripe begivenhetenes gang, men selv en ikke absolutt fullverdig løsning kunne likevel være bra fordi vi blir kvitt dette papiret. Men det er det at den løsningen som vi finner fram til med USA, må gjelde for alle. Vi kan ikke ha en bilateral løsning med USA. Det er altså en multilateral løsning som vi går inn på, som blir den samme for andre land. Her kan vi sammenlikne med det forhold som svenskene kom opp i. De valgte ikke panel, men valgte å forhandle, og svenskene har altså etter forhandlinger med USA lagt om sitt importvern ganske betydelig. Det er også et synspunkt fra min side på dette om å få utsatt denne fristen.

(KML) Landbruksministeren har i dag hatt et møte med landbruksorganisasjonene, som, så vidt jeg forstår, er i ferd med å skape en opinion på sin måte. Jeg tror det vil være svært vanskelig å komme til USA og si at fordi vi holder på å utvikle en opinion i Norge, må dere være så snill og vente litt til vi er ferdig med det arbeidet der! Hvis vi derimot er i inngrep med amerikanerne og drøfter en løsning, og trenger mer tid, ville jeg være forundret om panelformannen, som antakelig vil ha et visst ord med i laget, ikke ville gi partene frist til å fortsette disse forhandlingene. Men på forespørsel til mitt embetsverk om dette, sier de at de tror ikke det finnes noen presedens her, for de vet ikke om det har vært noen slik situasjon før.

Jeg vil tro at en forutsetning for å komme i en slik posisjon, er at vi drøfter med USA, og at USA synes at de drøftelsene er så realistiske at de også vil anbefale en utsettelse. Jeg tror at den vurderingen må vi gjøre helt i begynnelsen av neste uke, muligens på mandag. I løpet av denne uken får vi tilbakemelding fra vår ambassade. Vi syntes at vi ikke kunne sitte og vente en uke uten å gjøre noe, så vi prøver dette tiltaket og får signalene tilbake igjen i slutten av uken. Da kjenner vi også resultatet av Uruguay-runden - jeg tror det vil være uklokt å fatte en beslutning bare på det ene grunnlaget uten å kjenne det andre - og da kan vi foreta en samlet vurdering av hva som er den riktige strategi for Norge framover.

(KML) Da har vi altså også fått signaler tilbake fra ambassaden om hva som er USAs i utgangspunktet minimumambisjonsnivå i forhold til denne panelsaken.

Så ble jeg spurt om argumentene vi kunne bruke under punkt 2. Vi vet at en del andre land og vi har sammenfallende problemer, men det er et veldig spesielt grunnlag vi har tapt på, for vi har altså ikke fått lov til å bruke fullmaktsloven av 1934 som begrunnelse for å bruke bestefarsklausulen. Dette er jo en så spesiell argumentasjon og begrunnelse fra panelets side at det skal vel ikke bli så enkelt å få støtte akkurat på det punkt.

Vi skal heller ikke legge skjul på at det er land som vil være interessert i å følge i USAs fotspor. Vi vet at det er andre land som vil komme med panelkrav mot Norge. Vi behøver ikke dra så langt. Danskene f.eks. har gitt signaler om at de kunne tenke seg det bl.a. på kjøttsiden.

Når alt ses under ett, ville jeg tro at den beste opsjon vi nå har, er å undersøke mulighetene for å forhindre at denne rapporten blir kjent, med USA, og at vi i tilfelle vi trenger mer tid, som det har vært sagt her, prøver å få utvirket det. Det ser for meg i dag ut til å være den beste løsning.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker igjen handelsministeren for redegjørelsen, som, om jeg skal få si det slik, var klarere i annen runde enn i første.

Hvis jeg skal analysere situasjonen, vil jeg si at det virker ikke overveiende sannsynlig at vi etter det som nå foreligger, kan få opprettholdt vårt importvern uendret. Spørsmålet blir hvorledes man kan minimalisere reduksjonen i importvernet. Da har jeg inntrykk av at vi befinner oss i en situasjon hvor det mest standhaftige forsvar for importvern er det som kan føre til størst nederlag, og at det kan være mer å vinne ved i tide å søke en minnelig ordning. Det innebærer jo også den fordel som så vidt ble nevnt, at vi i den tid kan forhandle med én part, mens vi, dersom vi venter en stund, kan få mange motparter. Det kan bli mindre bekvemt.

Det er vel også sannsynlig at vi ikke kan oppnå noen utsettelse når det gjelder spredning av det resultat som foreligger hittil uten at vår viktigste motpart, USA, har samme oppfatning av utsettelsesspørsmålet. Vi oppnår ikke det med ensidig press, sannsynligvis, og det teller også i retning av å søke en minnelig ordning med USA.

Det ble nevnt her at det var enkelte som ikke

(KML) kunne ta noe medansvar for å gå inn på noen stor ettergivenhet. Nå var jo det et ikke helt krystallklart utsagn, for det kan være delte meninger om hva som er stor ettergivenhet. Men jeg må si som min personlige oppfatning at dersom man tar det standpunkt at man ikke vil ha noen ettergivenhet i det hele tatt, kan det bli kjedelig for norsk landbruk i forhold til det man kan oppnå hvis man gir seg inn på en samtalelinje. Vi må huske at sakens opprinnelse ikke var noe krav om fullstendig demontering av det norske importvernet. Hvis vi tar saken på en rimelig måte nå, er det ennå mulighet for at vi kan komme ut med noe som innebærer nokså begrensede forandringer. Hvis vi derimot legger opp til konfrontasjon med GATT om vår landbrukspolitikk i det hele tatt, kan sluttresultatet bli mer uheldig. Jeg er ikke i tvil om at vi i og for seg kan opprettholde importvernet for epler og pærer, men spørsmålet er hva som da kan skje med andre varer, og det er det som tilsier at det kan være klokt å gi seg inn på en annen linje etter at vi har tapt i første runde.

ASBJØRN SJØTHUN: Jeg har behov for å si at det vi kjenner til akkurat nå, og de skritt vi videre kommer til å ta, nok vil ha betydelig virkning for oss bosetningsmessig osv. framover. Det skal jeg la ligge. Det som nå er viktig her, er at hvis man, slik jeg ser det, kommer fram til en samtale med USA - man kan gjerne vente en uke til man kjenner resultatet fra GATT litt mer - kan man få bilagt dette dokumentet som ligger på bordet i dag. Det vil bli trukket tilbake hvis man kommer fram til en slags ordning for epler og pærer. Hvis dette paneldokumentet skal bestå, og man ikke kommer fram til noen slags minnelig ordning, er det allerede nabostater i Norden som er frampå og skal nytte seg av den muligheten "eplebrevet" gir for andre produkter. Det er det som er det virkelig store og farlige her. Jeg synes at skissen som er lagt fram til videre behandling fra Regjeringens side - og den har jo fått oppslutning - er akseptabel, helt og holdent. Jeg tror det er denne samtalelinjen som er den beste.

Organisasjonene er vist stor tillit - de er blitt tatt med på råd osv. Det har gått ut et opprop, som jeg har fått stukket i hendene i dag, fra begge bondeorganisasjonene, med en påtegning om en anmodning til USA om å trekke tilbake "panelsaken". Jeg synes at de som måtte ha nære venner i disse organisasjonene, burde hviske dem et ord i øret om at nå er tiden inne til

(KML) ikke å bruke annet enn fornuft. Jeg kan ikke se at dette dokumentet kan være med og bidra til noe annet enn å forverre situasjonen for Regjeringen i forhandlingsrunden, selv om hensikten er aldri så god. Det er nå mitt syn.

Jeg slutter meg til dem som heller til den oppfatning at Regjeringen bør forsøke å få en samtale med USA med det formål å få trukket tilbake dette dokumentet, som kan bli offentliggjort hvis man ikke kommer fram til noe.

JAN P. SYSE: Det er ett forhold som gjør meg noe usikker her. Man må vite at det er realistisk det man gir seg i kast med. Jeg føler stadig at alternativ 4 vil være det gunstigste, men jeg vil gjerne høre hvor realistisk man vurderer at det er. Først har man forhandlet med USA, og det gikk ikke. Så har USA trukket saken inn for GATT og fått full uttelling. Og så baserer vi oss på at i tredje runde skal de være pene og pyntelige! Er det realistisk? Hva slags grunnlag har man, og hvilke indikasjoner har man på at man nå vil møte forståelse? Jeg mener ikke med dette å si at dette ikke er noen vei å prøve, for jeg mener fortsatt det jeg sa i mitt første innlegg, at dette vil være en fin løsning. Men det slår meg nok samtidig, når jeg ser det i sammenheng, at man vel må følge et dobbeltspor her, og at punkt 2 i handelsministerens redegjørelse, om å ventilere saken med henblikk på støtte hos andre og måtte ta en argumentasjon om selve resultatet her, også må has i mente.

Jeg kan imidlertid ikke ha mer bestemte oppfatninger og synspunkter på det enn det jeg nå sier, for jeg vet ikke hvilke indikasjoner man har, men det er et eller annet i logikken som får meg til å lure på om man nå er realpolitikere.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Får jeg bare si følgende til det: Det vi har tenkt, er at vi nå har noen dager på oss hvor vi på en uforpliktende måte prøver å få et tilbakesignal fra USA om hvilke muligheter som foreligger. Når vi har det, tror jeg det er viktig å vurdere situasjonen. Hvis f.eks. amerikanerne sier at det ikke er noe å snakke om, får vi se om vi har noen påvirkningsmuligheter som ikke er utnyttet, som vi kan spille på. Men hvis vi føler at det er noe å ta tak i, noe å arbeide videre med, kan vi ikke la noe stoppe oss i umiddelbart å reise til Amerika og

(KML) forhandle fram et resultat. Så vi får se hva som ligger i det. Men uansett tror jeg det er nyttig det vi nå har brukt denne første perioden til, å gjøre disse uformelle sonderingene, så vi får greie på om det er noe å nøste på. Vi følte i hvert fall at vi måtte bruke den tiden vi hadde. Disse korte ukene måtte vi utnytte så godt som mulig, derfor har vi gjort det på den måten. Det var for øvrig en tilfeldighet at vi hadde ambassadøren og ambassaderåden i Oslo, så vi kunne konferere direkte og gi oppgavene direkte.

KOMITEENS LEDER: Det vi må ta standpunkt til i dag, er vel ikke hva USA vil gjøre, for det kan bare de selv svare på, men om vi mener det er noe å snakke om. Hvis vi mener at det ikke er noe å snakke om, kan vi jo ikke fortsette etter linjen alternativ 4. De anbefalinger som er gitt, er vel ikke å trekke lenger enn at vi kan mene det er noe å snakke om fra Norges side. Hvis ikke, faller man automatisk tilbake på et av de tre andre alternativene. Hvis man mener det ikke er noe å snakke om fra norsk side, er det like godt å få det klarlagt på et tidlig stadium.

(ME) JOHAN BUTTEDAHL: Jeg henviser til det jeg sa i mitt første innlegg. Etter handelsministerens redegjørelse og svar har jeg egentlig ikke mer å tilføye enn at det var et svar på min anmodning om å bruke tiden til nærmere kontakt, eventuelt en mulighet for utsettelse av den fristen som er satt. Dette er også i tråd med det brev vi har fått fra handelsministeren, om at man har anledning til å finne gjensidig tilfredsstillende løsninger dersom det er mulig.

Jeg bad om ordet i anledning det jeg sa om at det nå i denne viktige fasen er om å gjøre nok en gang å manifestere bred nasjonal enighet om viktigheten av å beholde importvernet. Jeg har ikke hørt at handelsministeren i dag har sådd noen tvil om at Regjeringen står fast bak det importvern vi har hatt hittil. Det som uroet meg noe, var komitelederens utsagn hvor han sa som sin personlige oppfatning at man måtte vurdere forholdet epler/pærer mot andre varer. Uten å polemisere her vil jeg bare nå, selv om saken går på det vi kaller eplekrigen, som kan bagatelliseres av enkelte, be om forståelse for at vi ikke setter det ene opp mot det andre,

(ME) for det vil med en gang svekke den posisjon vi har overfor denne - på alle måter - stormakten USA.

Det ble her trukket inn noen betraktninger om den aksjon som nå planlegges av jordbruksorganisasjonene. Man kan ha ulike oppfatninger om det, men jeg tolker aksjonen faktisk som en refleks, grunnet i frustrasjon og fortvilelse over det som nå er i ferd med å skje.

KOMITEENS LEDER: Jeg skjønner at jeg har undervurdert behovet for klarhet i min forrige uttalelse.

Hvis vi fra norsk side skulle velge den linje at vi ikke vil akseptere noen forandring av vårt importvern for jordbruk, er det ikke noen fremmed makt som kan tvinge oss til å forandre det tradisjonelle mønsteret. Men fremmede makter kan gripe inn overfor andre varer med sikte på deres import - det er jo det vanlige mønsteret i handelskriger, og det er derfor jeg tillater meg å nevne andre varer. Jeg vil f.eks. helt utelukke at man fra amerikansk side kan få reist spørsmålet hvorfor det skal være frihandel med laks og ikke med epler; den type resonnementer kan komme til å bli brakt opp fra amerikansk side, og det er denne situasjonen det kan være klokt å ha tenkt gjennom på forhånd. Jeg har ikke tenkt å rykke ut og si det offentlig, men jeg tror at det i denne sammenheng er viktig at vi ikke stikker hodet bak en busk og nekter å se hvordan fremtiden kan komme til å se ut. Og mitt første innlegg gikk ut på at det tilsynelatende aller sterkeste forsvar for importvernet kan være det som ender med et mindre godt resultat, hvis vi ser et par år fremover, enn man kan oppnå ved en noe mer elastisk linje. Men nå er det antydet her at vi vil ta kontakt med amerikanerne, og det tror jeg er riktig, og hvis man fra den siden ikke viser noen fleksibilitet, har man en annen strategisk situasjon. Da kan man overveie tilsvarende holdning fra vår side. Og det er mange slags organisasjoner i Amerika som tenker på egne interesser, så man kan være forberedt på mange slags utspill. Men jeg mener at forhandlingslinjen vil være rimelig å prøve. Jeg vet ikke om noe av det som er uttalt her, betyr at man mener at man ikke skal følge den linjen. Jeg forutsetter at man har forståelse for at vi nå før vi går videre med dette, hører hva amerikanerne har å si. Men jeg tror det er klarlagt

HEMMELIG

(ME) at spørsmålet om en utsettelse prinsipielt også er avhengig av at det synes som det finnes visse muligheter til å nå frem via en forhandlingsløsning. Hvis det ikke er noen utvei til en forhandlingsløsning, blir dette papiret offentliggjort, og så går saken videre på det grunnlag.

Jeg kan ikke se at flere har uttalt seg, og vi kan kanskje gå over til den andre siden av GATT-situasjonen. Vi har handelsministerens redegjørelse i frisk erindring, men her er det så vidt jeg forstår, ikke noe presserende hastverk med beslutninger. Hvordan ser handelsministeren på dette?

STATSRÅD JAN BALSTAD: Jeg vurderer det slik at vi har vårt forhandlingsmandat fra Montreal, vi har fått Dunkels forslag. Vi vet ikke hvilken skjebne det får. Vi har senest i dag fått rapport fra de innledende forhandlinger - det er ingenting som er avklart. Avslutningen på disse forhandlingene kommer til å finne sted sannsynligvis natt til lørdag, og vi kommer naturligvis til å sørge for å ha et apparat slik at våre forhandlere har lett tilgang til oss. Dette skjer nemlig - slik alle vet - på høyt embetsmannsnivå. Det betyr altså at det i prinsippet ikke er politikere i Genève, og det betyr naturligvis at man må ha et annet bakenforliggende apparat, så det er det som er lagt til rette. Og jeg går ut fra at det vil være i Regjeringens interesse at vi så snart som overhodet mulig når det foreligger resultater, kan komme tilbake og drøfte hvor vi da står.

JOHAN BUTTEDAHL: Kan jeg få anledning til et par kommentarer: Jeg noterte at handelsministeren i sin første redegjørelse sa at Regjeringen var forberedt på å ta reservasjoner gjennom en stemmeforklaring dersom konklusjonen ble en fastfrysing. Jeg vil selvsagt støtte dette, men mitt spørsmål er: Forstod jeg ham rett når jeg forutsetter at denne saken i likhet med eplesaken vil bli forelagt Stortinget slik at vi kan få drøftet dette i plenum? Eller er det i den utvidede utenrikskomiteen handelsministeren fortsatt har tenkt å holde disse sakene?

KJELL MAGNE BONDEVIK: Når det gjelder dette med jordbruket generelt - frys og inflasjonsjustert frys osv. - har jeg ikke noe særlig å tilføye utover det Buttedahl her sa. Det er det som går på noe

HEMMELIG

(ME) lengre sikt utover de to første år, som først og fremst er det problematiske for Norge. Og jeg har skjønt at Regjeringen her tar de nødvendige forbehold.

Ellers nevnte handelsministeren også spørsmålet om regler for patentlovgivning som en del av Uruguay-runden, og der har jo også Dunkel fremmet et meglingsforslag. Det har vært begrenset tid til å få satt seg inn i dette, men så vidt jeg skjønner, er hovedpoenget hans at GATT skal forhandle om hva slags patentlovgivning GATT-landene må ha for ikke å bryte med GATTs regelverk. Og det er i realiteten det samme som EF, USA og Japan har vært pådrivere for før, i sterk strid med mange utviklingslands interesser. Det er klart en kan tenke seg at en kommer fram til tilfredsstillende avgrensninger på hvor patentrettigheter kan settes inn. Men hvis intensjonene hos EF, USA og Japan legges til grunn, vil det være patentrettigheter uten slik begrensning, og dermed også over på liv og på genmanipulerte organismer. Det har vi tatt klar reservasjon mot før, og den vil jeg bare gjenta klart og entydig her og nå. Og den lekkasjen som kom i dag fra Bioteknologiutvalget, understøtter etter mitt skjønn denne skepsisen, og den vil jeg at handelsministeren tar med seg.

THEO KORITZINSKY: Jeg skal bare - for å være kort - i likhet med tidligere i Stortinget få slutte meg til det Bondevik fra Kristelig Folkeparti har sagt.

Et spørsmål til Balstad: Når kan en regne med at en i åpent storting får anledning til å diskutere Norges forhandlingsposisjon når det gjelder immateriell eiendomsrett og synet på patent på liv? Det er viktig at en får slike debatter i åpent storting og ikke bare i denne lukkede forsamlingen.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Som jeg sa innledningsvis, håper jeg naturligvis at det skal være mulig å komme fram til et resultat i Genève så vi slipper å markere oss på noen spesiell måte. Men det er klart at hvis resultatet på ett eller flere områder er i strid med det mandatet som vi har gitt forhandlerne, må vi markere der nede i en eller annen form at dette må vi drøfte først og fremst hjemme.

(ME) Og hvis det ikke avviker så mye, kan vi antageligvis forklare hvordan vi oppfatter beslutningen og på den måten indirekte ta en reservasjon. Men hvis det er langt unna det vi kan akseptere, er det klart at en må si klarere fra. Under enhver omstendighet tas det jo alltid forbehold om Stortingets godkjenning, så jeg forutsetter at vi kan komme tilbake til utenrikskomiteen og drøfte hvordan vi skal behandle dette videre når vi ser resultatet.

KOMITEENS LEDER: Jeg går ut fra at det spørsmålet Koritzinsky reiste om åpen stortingsdebatt, kan vi komme tilbake til forholdsvis raskt.

JOHAN BUTTEDAHL: Et direkte spørsmål - jeg ber om en oppklaring her: "Forbehold om Stortingets godkjenning", sa handelsministeren. Og så sa han at han har til hensikt å komme tilbake til utenrikskomiteen. - Her er det noe som ikke stemmer.

KOMITEENS LEDER: Det er to forskjellige spørsmål. Det ene gjaldt GATT-avtalen om landbruk, det annet om vi skulle ha en åpen debatt i Stortinget.

STATSRÅD JAN BALSTAD: Jeg mener at det er fornuftig at Regjeringens representanter rådfører seg først med utenrikskomiteen og så eventuelt drøfter hva vi skal gjøre videre med spørsmålet.

EINAR FØRDE: Også om handsamingsmåten.

KOMITEENS LEDER: Er det flere som ønsker ordet? - Det er det ikke. Det er heller ingen som har bedt om ordet under Eventuelt, og jeg erklærer møtet for hevet.

Møtet hevet kl. 18.